

prameny a studánky **České republiky v roce 2014**

zpráva o celoroční aktivitě

Michal Kulík

Mladí ochránci přírody, Praha

Uspávanka se studánkou

**Tohle mi dneska, abys spala
studánka jedna povídala.
Když jsem se zeptal, jestli ví,
kde vlastně hvězdy za dne spí:**

**Jsem důlek čisté svěží vody
a postýlka hvězd stříbrná,
napít se plaché laně chodí,
za horkých nocí z mého dna.**

**A na cestu jim hvězdy svítí,
aby se nemusely bát,
a až je ráno a den bílý,
do studánky jdou hvězdy spát.**

**A studánka ta nikdy nelže,
protože každá lidská lež
ve studánce malé utopí se,
i když je velká jako věž.**

Národní registr pramenů a studánek

www.estudanky.eu

Jsme moc rádi, že se Národní registr pramenů a studánek čím dál více probojovává do povědomí těch lidí, kteří na výletech potkávají studánky a prameny. Prakticky jediný veřejný registr nenáročných mikrozdrojů se stále těší zájmu turistů a plní svoji roli veřejně dostupného seznamu pramenů a studánek v přírodě, k nimž má přístup jakýkoliv kolemjdoucí. To byl také od počátku náš záměr a cíl.

Od začátku bylo naším záměrem zmapovat a pro budoucí generace podchytit nezadržitelně zanikající studánky, které kdysi lidem věrně sloužily jako zdroje pitné vody. Možná i nenápadně upozornit jejich vlastníky na vhodnost starat se o svůj majetek – i tento cíl se nám poměrně daří a navíc jsme rádi, že je stále více nadšenců, kteří se snaží studánky nejen udržovat, ale i obnovovat či budovat na místech pramenů úplně nové. Ale to už je trochu jiná kapitola...

 Uživatel: nepřihlášen
záznamů: 7914 / 7914

[O nás](#) [Evidence](#) [Výběr](#) [Patronát](#) [Speciality](#) [Soutěže](#) [Propagace](#) [Kontakt](#)

Vítejte v národním registru pramenů a studánek

Nalézt ve správnou chvíli v přírodě **pramének čisté vody** je mnohdy malý zázrak, ten úžasný pocit ostatně zná každý poutník, který se kdy znaven a žízniv trmácel krajinou. To platilo od pradávna, zkušenosti dávných lovců, zemědělců i cestovatelů si neseme v sobě, a tak ani v dnešní době nepřekvapí, že krásná studánka je ozdobou mnohého koutu naší přírody, na který mnozí vzpomínají ještě po mnoho let.

V moderní uspěchané době, kdy je prý na vodu nejlepší umělohmotná láhev, však význam přírodních zdrojů vody pomalu zaniká (a mnohdy nepomůže ani **úprava vody**[©]). Po staletí udržované **studánky pustnou, praménky se ztrácejí** v bahně, pamětníci rozsáhlých pramenišť odcházejí, prastaré mapy neplatí. Je to velká škoda, voda do krajiny patří, a to nejen pro lidi, ale i pro veškeré živočichy.

Pojďte s námi hledat a do budoucna podchytit všechny **veřejně přístupné** přírodní zdroje vody (tedy praménky, studánky,...), aby i ostatní věděl, kde třeba v nouzi nejvyšší nalézt chladivé osvěžení.

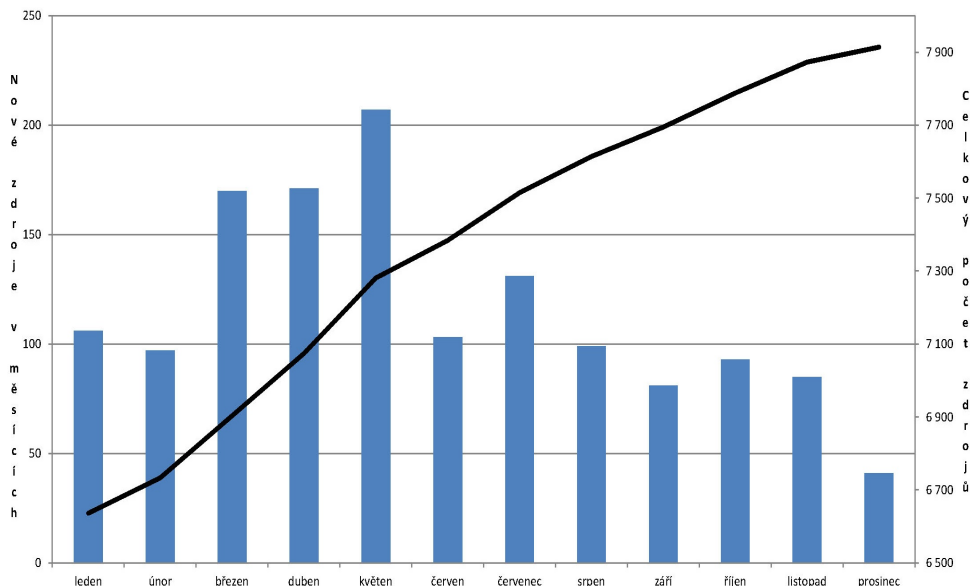
A pokud se ptáte jaký má tento projekt význam, proč se vůbec snažit o vodní zdroje pečovat, zkuste si **přečíst toto stručné** pojednání.

Aktuální dění

24.12.2014 - dárky se nadělovali i u nás a to překročením počtu 7900 záznamů
17.12.2014 - ve spolupráci s Tomášem Kletzandrem nabízíme **mobilní aplikaci pro systém Android**[©], jež obsahuje všechny přístupné zdroje z eStudánek
25.11.2014 - **vydali jsme** leták Studánky a prameny v Praze - Šárka - východ
6.11.2014 - suchý a teplý podzim nabádá k objevování nových zdrojů, kterých evidujeme již 7800
15.10.2014 - na studánkové mapě jsou označeny všechny zdroje zařazené v **soutěži Za vodou**

Náš původní odhad, že v našich zemích bývalo asi 10.000 studánek „kam ptáci, laně chodí pít pod javorový kmen, ti ptáci za dne bílého, ty laně v noci jen...“ se ukazuje být vcelku reálný. V některých lokalitách již jsou „klasické studánky“ zmapovány, přesto však v republice jsou ještě bílá místa.

Následující jednoduchý graf ukazuje, jak v roce 2014 do registru postupně přibývaly vodní zdroje – na jaře mohutně, jinak již ne tak pilně. Ale stále.

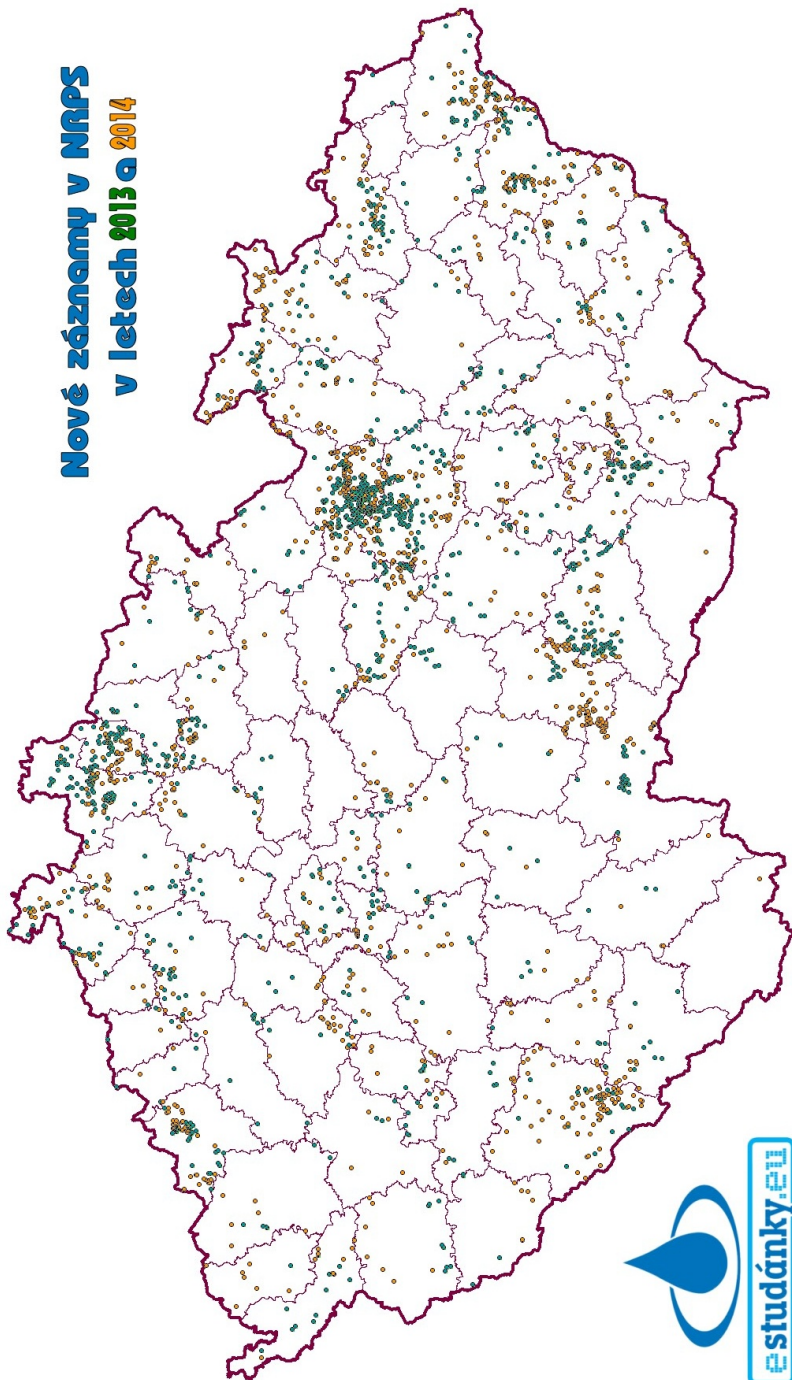

Na následující straně je zajímavé srovnání přírůstku zdrojů do Národního registru v letech 2013 (zelená barva, 1.406 záznamů) a 2014 (oranžová barva, 1.503 záznamy). Z mapky je na první pohled patrné místo převažujícího působení jednotlivých mapovatelů.

V roce 2014 jsme pokračovali ve vedení Národního registru, což mimo neustálé komunikace s pátrači, zodpovídání dotazů, vylepšování webu,... také obnášelo:

1. pokračujeme ve vyjasňování některých záznamů, které se „od pohledu“ jeví jako podezřelé. Jsme rádi, že nám s touto prací v některých regionech pomáhají i někteří aktivní mapovatelé, kteří mnohdy věrohodnost ověřují přímo v terénu. Na stejné téma nám však posílají zprávy i pamětníci.

**Nové záznamy v NRPS
v letech 2013 a 2014**

2. v závěru roku jsme ve spolupráci s T.Kletzandrem dali do veřejného užívání mobilní aplikaci pro nejrozšířenější operační systém Android, který obsahuje všechny přístupné zdroje vody v Národním registru a pomáhá tak poutníkům přímo v terénu nezhnout na vyschnutí.
3. na základě projevené nevěle některých majitelů jsme vyřadili pár zdrojů z Registru. Důvodem bylo přání ve stručnosti shrnuté do postoje: „*Nepřeji si, aby mi na neoplocenou zahradu, pozemek lezli cizí lidé s tím, že se chtějí napít...*“. Zde bychom rádi apelovali na mapovatele, aby respektovali soukromí a nezařazovali zdroje zjevně ležící na udržovaném či oploceném pozemku, zahradě.
4. **vydali jsme 2 studánkové kalendáříky** na rok 2015 (ty zdarma nabízíme zájemcům). O kalendáříky projevují zájem i sběratelé – dokonce se nám ozval jeden až z Archandělska...

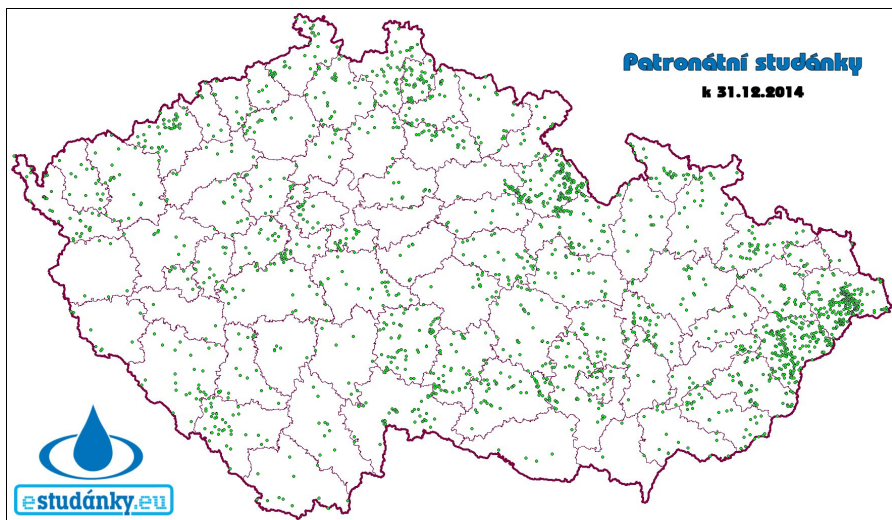
5. stále dostáváme dotazy tohoto typu: „*Dobrý den, máte prosím zkušenosti s pitím vody z pražské studánky Petřínka? Slyšela jsem, že ji lidé pijí, dnes jsem se k ní vydala a našla u ní cedulku se znakem, že voda není pitná. Jelikož zákazům a cedulím moc nevěřím, vodu jsem v demižonu přinesla domů... Dosud jsme pili vodu ze studánky U tří habrů, moc nám chutnala a žádné následky jsme nepozorovali*“.

Zajímavý byl také dotaz: „*Ze studánky Prdlavá jsem si odnesl kanystř vodu na kávu a po dvou měsících má voda nějakou divnou chuť. Nevíte čím to může být?...*“.

Odovídáme stále stejně „...každá voda je pitná a to alespoň jednou – záleží na odolnosti jedince, k posouzení pitelnosti mnohdy stačí selský rozum,...“ a někdy přidáváme i podrobnější vysvětlení.

6. v Národním registru je již **celkem 2.280 studánek**, o které se někdo stará. Nepotřebují k tomu žádné pobízení – z vnitřního přesvědčení přebírají nenápadný patronát nad přirozeným zdrojem vody. Je zajímavé, že má výskyt těchto studánek silně regionální charakter – na mapce je to ostatně jasně patrné.

Rozložení těchto patronátních studánek přímo souvisí s množstvím studánek evidovaných v Národním registru v jednotlivých regionech.

7. i přes nepříznivou ekonomickou situaci (v roce 2014 jsme získali pouze minimální finanční podporu) se nám dařilo udržet internetový registr v provozu – veškeré práce zajišťují dobrovolníci.
8. popularita Národního registru se projevuje v odkazech na stránky a ve stabilizovaném počtu návštěvníků (cca 250 až 300 každý den, v letních měsících běžně přes 1.000). Rekord drží 21.7.2014, kdy bylo na webu 2.160 přístupů.
9. datové údaje z Národního registru nabízíme i dvěma spolupracujícím internetovým mapám – www.mapy.cz a www.tourmappy.cz.

Pravdou je, že mapy.cz aktualizují své výstupy pouze cca 2x ročně – na to si u nás lidé stále stěžují, my však máme datové podklady každodenně aktualizované, čili závada není u nás. Jedinou opravdu aktuální internetovou mapou se tak stává málo známý a nekomerční server tourmapy.cz (samozřejmě, kromě androidí aplikace dmn:eStudánky, která je ke stažení na obvyklém místě play.google.com).

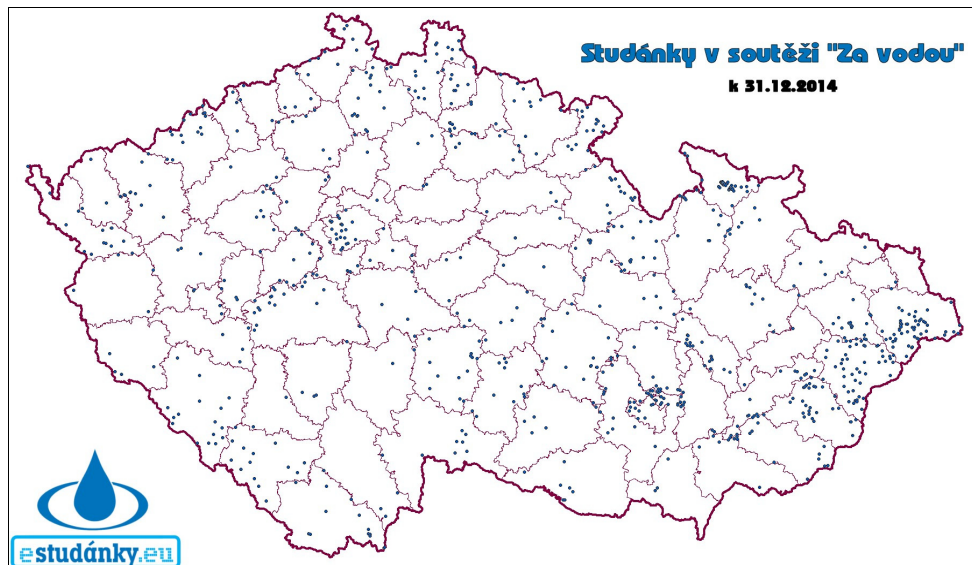
10. kromě základní internetové prezentace existuje také verze pro mobilní telefony na odkazu m.estudanky.eu.
11. pro naše slovenské kolegy stále udržujeme přehled volně přístupných zdrojů vody na Slovensku na adrese sk.estudanky.eu.

Za vodou

V roce 2014 jsme zahájili studánkovou soutěž „Za vodou“, která podněcuje k návštěvám vybraných studánek v celé republice.

Za vodou	
Pro koho je soutěž určena?	Pro kohokoliv, kdo umí chodit (nebo se nechá nosit), umí vytvořit fotku a zvládne ji odeslat.
Jak se zúčastnit?	Při návštěvě vybraných pramenů a studánek pořídit foto prokazující návštěvu u zdroje a zaslat jej do soutěže. Pro úspěšné zaslání je třeba být přihlášen a odeslat foto skrze formulářik dostupný z detailního výpisu. Soutěž kliknutím na zelené tlačítko soutěž odešlete důkaz o návštěvě Soutěž pokud má tlačítko červenou barvu, tento zdroj jste již v rámci soutěže navštívili
Co jsou vybrané zdroje?	Zdroje u kterých se započítává návštěva do soutěže - v registru jsou označeny případně lze vybrat jejich kompletní seznam, pro základní představu lze pohlédnout na mapu rozložení zdrojů. symbol zdroje zařazeného do soutěže - zobrazuje se ve výpisu
Jsou vybrané zdroje neměnné?	Ne, mohou přibývat (registr se neustále rozšiřuje či získáte pocit že zdroj který není v seznamu by tam měl určitě být) a nebo ubývat (zjistí se, že je zdroj špatně lokalizován, zničen, zanikl, ...). Při odstranění záznamu z vybraných pro tuto soutěž se již evidovaná návštěva počítá nadále jako platná.
Co za to?	Dobry pocit dne stráveného v přírodě, možnost porovnat se s ostatními nadšenci, ... a za určitý počet navštívených zdrojů drobné odměny.
Nějaká omezení?	Jen drobná - do soutěže lze zařadit návštěvy od 1.1.2014, pro úspěšné zaslání údajů do soutěže je třeba být na webu přihlášen, každý zdroj lze pro každého započítat do soutěže jen jednou.
Lze někde vidět aktuální výsledky?	Každý účastník může prohlížet historii svých navštívených zdrojů , které do soutěže zaslal, níže lze vidět celkový přehled kdo kolik zdrojů navštívil.

Cílem je navštívit co nejvíce z námi vybraných studánek (k 31.12.2014 jich bylo celkem 797), pořídit jejich aktuální fotku a zadat ji do registru.

Nezastíráme, že vybíráme studánky „pohledné“, které rozhodně stojí za návštěvu. V Národním registru jsou u vybraných studánek umístěna malá

loga, po jejichž odkliknutí se každý dostane na soutěžní stránku.

K 31.12. byly výsledky poměrně nevyrovnané, ale uvidíme za rok.

Za zmínku též stojí, že v závěru roku od nás nejpilnější návštěvníci studánek obdrželi poštou malou pozornost.

Aktuální stav

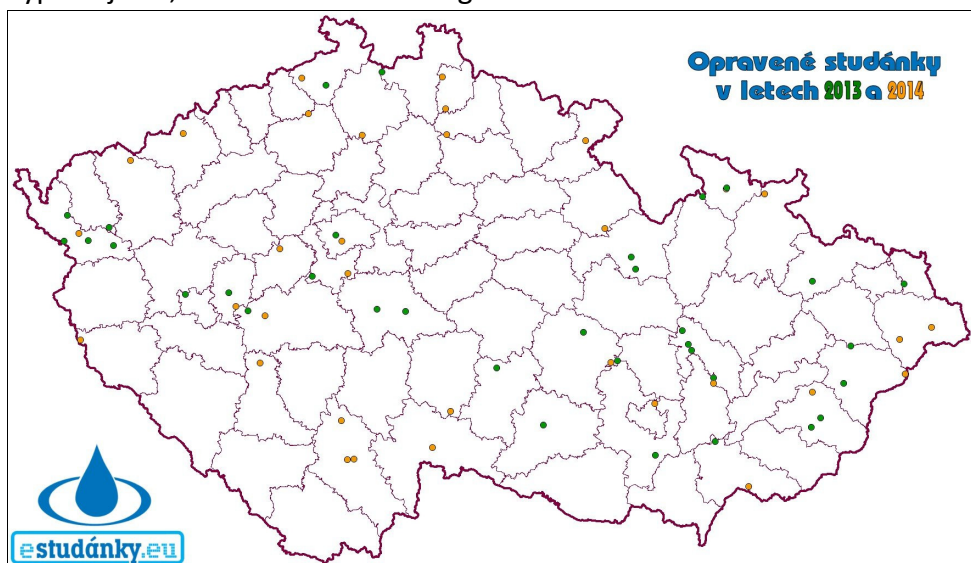
Hráč	Počet navštívených zdrojů
Dragis	93
mirafi	37
Martin Mlečka	29
jkop.65	24
roman.nosek	15
jaspy	13
Jiří Jurečka	7
Jezevro	5
Vymítac	5
HonzaRez	5
zdenka.obi	4
korik	2
larova	1
Nemo	1
vaclavkrejza1	1
Kart	1
Atip	1
Jarmila	1
Zdeněk	1

Opravené studánky

I v roce 2014 se opravilo mnoho studánek – my víme o celkem 34 (pro zajímavost: v roce 2013 jich bylo též 34). Není to moc, ale každý zvelebený zdroj přírodní vody přispěje k jejich zachování. Alespoň se tím vyrovná přirozený úbytek.

Konkrétně se jedná o tyto prameny a studánky: *studánka U Závišínského potoka (158), studánka Žofinka (196), studánka Konšelova (390), Obecní pramen (504), pramen Pilka (729), studánka Slovanka (911), Milanova studánka (1596), pramen Hronovka a Regnerka (1707), pramen Pod Prdlavkou 2 (1763), pramen Klobouk (1765), studánka Kašna (2406), studánka U Panny Marie Těšínské (2525), Fenclův pramen (2531), Josefův pramen (2669), studánka Muller quelle (2670), pramen U obrázku (2780), pramen V Dubské (3531), Vojtův pramen (3748), studna U Vondračky (3987), Pramen Štěstí (4168), pramen V Beškovském dole (4853), pramen v Menharticích 1 (5010), Studánka Budín (5030), pramen bez jména (5424), studna Petrovské lázně (5525), studánka Keltská (5804), studánka U Zitové hájenky (6015), Thielova studánka (6095), studánka Pod zlatými doly (6521), Kamenná studna v Podzámčí (6715), studánka bez jména (6866), pramen Výří potok (7263), studánka Nad Pstruhovým rybníkem (7567), studánka U žabáka Cecila (7794) a pramen František (8540).*

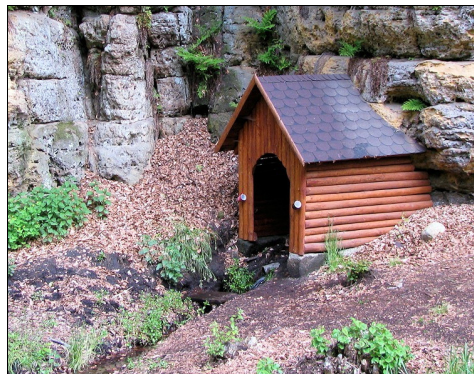
My se o tom většinou dozvídáme až následně – to když nám třeba náhodný kolemjdoucí pošle fotografii opravené studánky, která pouhým srovnáním vypadá jinak, než ta v Národním registru.

Malá ukázka zvelebení v roce 2014:

Původní a současný stav Thielovy studánky (6095).

Původní a současný stav pramene v Beškovském dole (4853).

Bohužel nám však přicházejí i zprávy o vodních zdrojích v průběhu roku zničených, chátrajících až zaniklých. Příklady: *studánka Ve Vrškách (1354)*, *Studánka Jiřího Wolkera (4055)*, *studánka Františkův pramen II. (4125)*, *studánka bez jména (5236)* a *studánka bez jména (7685)*.

Původní a současný stav Wolkery studánky (4055).

K 31.12.2014 je v registru podchyceno již **7.914 přístupných vodních zdrojů** (struktura je uvedena ve vedlejší tabulce) – to představuje roční nárůst o cca 1.500 záznamů.

Současně je však 863 záznamů „vedených mimo hlavní evidenci“ (jsou sice v registru, ale nezobrazují se) především pro nepřístupnost zdroje (752), zánik (90),...

V rámci republiky se vydávají lokální mapky s více či méně přesně zakreslenými zdroji. Je

potěšitelné, že se mnozí autoři hlásí k Národnímu registru (popř. z něj přebírají část informací) a uvedením loga a odkazu jej nepřímo propagují.

Ačkoliv je díky vysoké urbanizaci Praha krajem s menším počtem vodních zdrojů, přesto se i v ní dosud ještě vyskytuje značné množství pramenů a studánek. Ty jsou většinou soustředěny do několika jasně vymezených oblastí, které se pomalu začínají pokrývat speciálními průvodci.

V roce 2014 vyšel další díl průvodce popisující 9 zdrojů vody (+ 3 zaniklé) ve východní části Přírodního parku Šárka – Lysolaje.

4.021	studánek
2.512	pramenů
727	studní
322	pramenišť
59	vrtů
33	vyvěraček
240	ostatních

a z toho...

312	v ohrožení
186	minerálních
88	občasných
33	radioaktivních
10	vyschlých
1.171	požitelných

I v roce 2015 nabízíme veřejný internetový Národní registr pramenů a studánek všem, kteří mají zájem o zařazení přírodního zdroje vody do celostátního přehledu.

Znáte-li pramen či studánku či je objevíte při putování krajinou, nezapomeňte na ostatní „žíznivce“ a zařaďte zdroje do Národního registru. Tím se navěky zapíšete do studánkové historie.

Zachraňme studánky!

Již řadu let probíhá stejnojmenná kampaň, která byla postupně provázána s celostátním „Národním registrem pramenů a studánek“. Náš cíl byl a je prostý: nabídnout všem zájemcům o konkrétní práci v přírodě a pro přírodu smysluplnou aktivitu zvládnutelnou i naprostými laiky.

Již název „Zachraňme studánky!“ napovídá, že naším společným cílem je zachovat (ale i nalézt, obnovit, prozkoumat, zvelebit, udržet,...) přirozené zdroje vody v přírodě. Tedy třeba studánky, pramínky, vývěry,... a jiné přírodní zázraky, kdy se na povrch dere životadárná voda.

Na svých toulkách přírodou potkáváme mnoho polozaniklých studánek, o které se již dlouho nikdo nestará a tedy jim nejspíše hrozí postupný zánik. A to jsme si většinou ani nevšimli těch úplně zpustlých, na něž si možná matně vzpomenou pouze staří pamětníci.

A když pak v parném dni marně hledáme doušek vody, mnohdy si posteskneme „kdyby tu byla alespoň studánka...“.

parádně zvelebená Žofinka (196)

Nemusíme dělat žádnou „velkou vědu“, ale přesto každý malý dílek práce ku prospěchu studánkám (a tím vlastně i celé naší přírodě) ohromně prospěje. Byly zde totiž dávno před námi, věrně sloužily mnoha generacím a tak by neměly jen tak zapadat listím, zanést se bahnem, zaniknout,...

Záleží jen na nás...

Všem pečovatelům o studánky, kteří se v roce 2014 starali o své svěřence, tímto veřejně

d ě k u j e m e .

Nové patronáty

Ač se to nezdá, tak i patronáty nad zdánlivě výstavní studánkou či upravenou studnou mají svoji hodnotu. Především aktuální stav a pořádek v okolí je vizitkou nejen okolních (nejbližších) obyvatel, ale i patronů.

Kromě jednotlivců, rodin, škol,... se do péče o studánky začínají pouštět i firemní týmy – před časem se začali starat zaměstnanci Domova seniorů u Plumlova a v roce 2014 se přidali i mladí pracovníci pražské IT firmy **CA Technologies**. Jak nám sami napsali: „*Kolem studánky jsme pravidelně kondičně běhali a rozhodli jsme se o ni starat...*“. Hned při první zvelebovací akci se objevila dosud netušená kamenná dlažba a Žofinka (196) rázem úžasně prokoukla.

Lidové tradice

Na mnoha místech republiky každoročně probíhá slavnostní jarní „otvírání studánek“ i podzimní „zavírání studánek“, na která jsme zváni (a řady z nich se i účastníme). Ano, je to jedna z cest, jak zejména u dětí probudit povědomí o existenci studánek (a možná i vztah). Jsme rádi, že se tyto prastaré tradice stále udržují a přejeme jim jenom rozvoj.

otvírání Mariánské studánky (1832)

A co dál?

neúnavní prostějovští zvelebovatelé studánek u pramene U obrázku (2780)

Asi nelze předpokládat, že všechny studánky v celé republice získají obětavého patrona, který se o ně bude dlouhodobě starat. V současné době člověk není na studánkách životně závislý, osud přírody není jeho prioritou, vody je zatím dostatek...

Pečovatelům však jde především o dobrý pocit. A ten je nesdílitelný.

Další informace

Všechny zájemce o informace k Národnímu registru pramenů a studánek i ke kampani „Zachraňme studánky!“ odkazujeme na internet:

www.estudanky.eu	...	Národní registr pramenů a studánek
www.emop.cz	...	v sekci „Naše aktivity“ -> „Studánky“ je vše k problematice patronátu nad studánkami

Závěr...

Většina fotek, zpráv i informací zveřejněných v tomto sborníku pochází nejen od zapisovatelů do Národního registru pramenů a studánek, ale především od konkrétních pečovatелů o studánky. Děkujeme jim.

Na tomto místě bych rád poděkoval především našemu správci webových stránek Národního registru pramenů a studánek **Janu Beruně Kouklovi**, bez jehož nadšení a geodeticko-programátorských schopností bychom toho moc nedokázali. Pomocí též přispěl **Michael Köpping** (tisk kalendářů).

Pořadatelem kampaně „Zachraňme studánky!“ a „Národní registr pramenů a studánek“ jsou Mladí ochránci přírody.

název: **Prameny a studánky ČR 2014**
sestavil: **Michal Kulík**
fotografie: účastníci projektu
mapy: Jan Koukl
vydali: **Mladí ochránci přírody**
Dittrichova 9, 120 00 – Praha 2
T: 224 912 466, CDM@emop.cz
www.estudanky.eu + www.emop.cz
prosinec 2014